

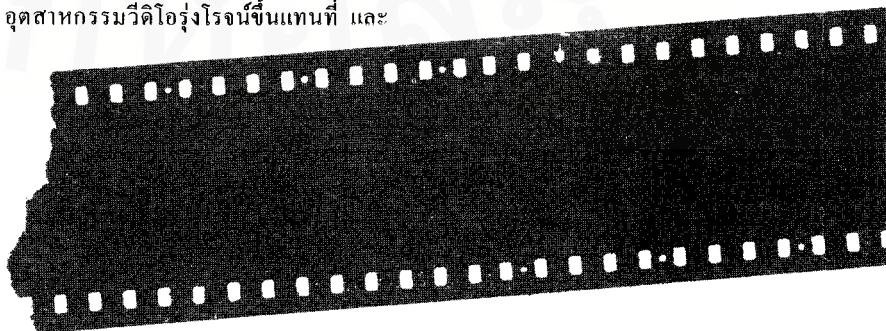
ภาพยนตร์ไทย และคุณเมฆ

จุรี วิจิตรวาทการ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ถึงแม้ว่าปัจจุบันนี้อุดสาหกรรมภาพยนตร์ไทยจะประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น อัตราภาษีอากรที่สูงมาก ซึ่งคิดแล้วต่ำประมาณ 35.5% ของราคากับราคากลางที่นั่นที่ขายได้จากโรงภาพยนตร์ รวมทั้งค่าภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บจากฟิล์มม้วนที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อใช้ในการถ่ายทำภาพยนตร์ซึ่งผู้สร้างภาพยนตร์ต้องจ่ายภาษีในอัตรา 2,700 บาท ต่อความยาว 400 ฟุตของฟิล์ม 35 มม.¹ แต่ภาพยนตร์ไทยยังคงได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างอบอุ่น โดยเฉพาะในหมู่ประชาชนที่ยังไม่ได้รับผลกระทบจากภัยเงี่ยงตัวสำคัญของภาพยนตร์ นั่นคือ เครื่องเล่นเทปวีดิโອ นักวิจารณ์หลายท่านเชื่อว่า อนาคตของภาพยนตร์ไทยจะไม่แย่ลงได้เมื่ออุดสาหกรรมวีดิโอรูปแบบนี้เป็นที่ และ

เมืองไทยในอนาคตจะมีแนวโน้มเหมือนสังคมอื่น ๆ ที่พัฒนามากกว่าสังคมไทย อย่างเช่นญี่ปุ่นหรือสาธารณรัฐอเมริกา ประชาชนในสังคมที่ก่อตัวขึ้นได้รับการบันเทิงจากโทรทัศน์และภาพยนตร์โดยมากกว่าภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ นอกจากนั้นอิทธิพลของสื่อสารทางโทรทัศน์ยังมีความสำคัญอย่างล้นเหลือมากกว่าภาพยนตร์ในประเทศไทยแล้ว นั่นคือ บทความนี้ไม่ได้ปรารถนาที่จะยกประดีนความอ่อนรอดของภาพยนตร์ไทยมาพิจารณาเป็นสำคัญ เพราะสำหรับผู้เขียนแล้ว ควรนำไปใช้ที่ประชาชนซึ่งนิยมติดตามชมภาพยนตร์ไม่ว่าในรูปของภาพยนตร์จดให้กู้ หรือภาพยนตร์บนจอเล็กของโทรศัพท์มือถือ แล้ว นั่นคือหมายความว่าความสำคัญของ

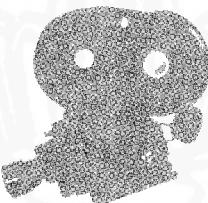
ภาพนยนตร์ต่อสังคมยังคงดำรงอยู่ได้ และยังไปกว่านั้นความสัมพันธ์ระหว่างภาพนยนตร์ และสังคมน่าจะได้รับการศึกษาและวิเคราะห์อย่างเที่ยงตรง

ภาพนยนตร์ไทยคือสื่อความบันเทิงสำหรับประชาชนไทย โดยเฉพาะประชาชนทั่วๆ ไป ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย ในปีหนึ่ง ๆ ได้มีการสร้างภาพนยนตร์ไทยมากกว่าหนึ่งร้อยเรื่อง และมีการนำออกฉายอย่างแพร่หลายในระดับต่ำทั่วทุกตำบลในประเทศไทย ภาพนยนตร์ไทยคือกลไกของความบันเทิงอันเป็นที่นิยมชอบและยอมรับของประชาชนต่างวัยและต่างเพศ พนักงานขายสินค้าต่าง ๆ รวมทั้งยาเวชภัณฑ์มักจะนำภาพนยนตร์มาขายเพื่อตึงคุกสูกค้าให้เข้าซื้อสินค้า งานวัดหรืองานประชุมหมู่บ้านมักจะต้องจัดรายการขายภาพนยนตร์ เช่นเดียวกัน แม้กระทั่งผู้สมควรรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องอาศัยเชิญภาพนยนตร์ในการหาคะแนนเสียง

พิจารณาอย่างถัดหน้าเดียว ภาพนยนตร์คือสื่อแห่งความทันสมัยที่นำเสนอสิ่งใหม่และแปลกของชีวิตในเมืองคลอดจนค่านิยมพุทธิกรรม แนวความคิด และเหตุการณ์ของความทันสมัยมาอย่างประชาชนทั่วไปที่อยู่ในเมือง ภาพนยนตร์เป็นสื่อที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างค่านิยมและความเชื่อบางประการให้กับผู้ชม หรือในทางตรงกันข้าม ภาพนยนตร์ก็อาจจะลบล้างหรือลดระดับความเชื่อ ค่านิยมหรือประเพณีนิยมที่เป็นได้ โดยสรุปภาพนยนตร์ไทยมีความสำคัญในสังคมไทยด้วยเหตุผลดังนี้ (1) ภาพนยนตร์ไทยเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป (2) ภาพนยนตร์ไทยเป็นสื่อที่ช่วยกระจายและเผยแพร่ความทันสมัยที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง (3) ภาพนยนตร์ไทยมีรูปถักนั่งที่แตกต่างจากภาพนยนตร์ในสังคมอื่น ๆ กล่าวคือสามารถถอดรหัสท่อนให้เห็นชีวิตและสภาพสังคม

ไทยได้ชัดเจน และ (4) เมื่อภาพนยนตร์ไทยเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาโดยความสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงนี้เพื่อเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ภาพนยนตร์เปรียบเสมือนกระจากรเงาที่สะท้อนให้เห็นภาพบางส่วนของสังคม การศึกษาวิเคราะห์ภาพนยนตร์ไทยจึงมีความหมายและควรได้รับความสนใจจากนักวิชาการที่ติดตามศึกษาสังคมไทย

ในบทความนี้ผู้เขียนจะเน้นพิจารณาประเด็นต่อไปนี้ (1) ลักษณะพิเศษบางประการของภาพนยนตร์ไทยโดยทั่ว ๆ ไป (2) บทบาทและความสำคัญของภาพนยนตร์ไทยต่อสังคม (3) ลักษณะการเปลี่ยนแปลงบางประการของภาพนยนตร์ไทยในปัจจุบัน และ (4) ศักยภาพของภาพนยนตร์ในการเสริมสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และค่านิยมของผู้ชมภาพนยนตร์

ลักษณะพิเศษบางประการของภาพนยนตร์ไทยโดยทั่ว ๆ ไป

ความรู้สึกในทางลบและคำวิจารณ์ของปัญญาชนต่อหนังไทยมักจะวนเวียนอยู่กับข้อความดังนี้ (1) เมื่อเรื่องของหนังที่ค่อนข้างจะจำเจและซ้ำซากไม่มีการเปลี่ยนแปลงและขาดการสร้างสรรค์ หรือที่เรียกวันว่าเรื่อง “น้ำเน่า” (2) ความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการนำเสนอสิ่งที่มีอยู่ไม่คุ้น ลักษณะการเป็นดาวเด่นประจำยุค ซึ่งจะครอบครองภาพนยนตร์ส่วนใหญ่ในแต่ละสมัย ดังเช่น สรพณ์ ชาตรี และราฐี สุสวัสดิ์ ในปัจจุบัน เป็นต้น (3) ความไม่สมจริงของภาพนยนตร์ทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและการแสดงออกของเนื้อหาสาระ เช่น เด็กสับใน

วันนี้สามารถจะดำเนินวิธีชีวิต “ผู้ดี” สกุลสูงได้พร้อมทั้งกิริยาจามารยาท ทัศนคติการแต่งตัวและการวางแผนด้วยจุดเด่นด้วน (4) ความไม่ประดิษฐ์ต่อของน้องเรื่อง เช่น มีบทคลอก มีเรื่องแทรกหรือเหตุการณ์แทรกเข้ามาร่วมอยู่ในเรื่องเช่น “ไม่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเรื่อง” และไม่ได้ช่วยเสริมเนื้อเรื่องแต่ประการใด เปรียบเสมือนการเดินเรื่อง 2-3 เรื่องพร้อม ๆ กัน (5) การผูกเรื่องบางเรื่องเข้า หรือตามปัญหานางอย่างในภาพนยนตร์แล้วก็ปล่อยทิ้งไว้ โดยไม่ได้สนใจจะคิดถึงเรื่องที่ผูกไว้ หรือตอนปัญหาที่คามไว้แต่อย่างใด (6) เสียงพากย์หรือการให้เสียงในฟิล์มโดยนักพากย์อาชีพเพียงไม่กี่คนนำความน่าเบื่อมาให้ผู้ชม เพราะต้องทนฟังเสียงของคนไม่คุ้น ตลอดไป ไม่ว่าด้วยสาเหตุจะเปลี่ยนไปหรือไม่ก็ตาม

อันที่จริงแล้ว คำวิจารณ์ในทางลบต่อภาพนยนตร์ไทยดังกล่าวข้างต้นนั้นฟังดูแล้วมีเหตุผล เพราะสิ่งที่กล่าวหามานั้นเป็นความจริงทั้งสิ้น หากจะพิจารณาในระดับหนึ่งแล้ว ข้อวิจารณ์เหล่านี้จะเป็นการด้อยพัฒนาของผู้สร้างภาพนยนตร์ไทย ไม่ว่าจะในแง่ของเทคโนโลยีไทย ความไม่อาจใจใส่ความไม่ละเอียดอะไรอื่น ๆ ก็ว่าได้ และในส่วนหนึ่งผู้เขียนเห็นด้วยว่าเราจะมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นได้ แต่ถ้าจะพิจารณาอีกรอบหนึ่งแล้วอาจจะมองว่าภาพนยนตร์คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร และมีบทบาทอะไรบ้างต่อผู้ชมทั่ว ๆ ไป ประชาชนทั่ว ๆ ไปต้องการอะไรจากภาพนยนตร์บ้าง ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญควรแก้การพิจารณาอย่างยิ่ง ผู้เขียนเคยพยากรณ์ทำความเข้าใจศึกษาถึงความหมายของหนังไทย² และเชื่อว่าในสภาวะสิ่งแวดล้อมของอัพนัชธรรมและสังคมไทย หนังไม่จำเป็นต้องสะท้อนความจริงในสังคมทุกอย่างอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ในเวลาเดียวกันหนังก็ไม่ควรจะเสนอสิ่งที่ห่างไกลจาก “ความ

เป็นจริง” จนเกินไปโดยที่กังหังด้านความรู้สึกหรือความเข้าใจของผู้ชุม กล่าวคือ หนังไทยควรจะเสนอโครงเรื่องและปัญหาชีวิตแบบไทย ๆ เท่าที่คนไทยรู้จักและเข้าใจ ไม่จำเป็นต้องเสนอปัญหาที่ไม่อยู่ในความสนใจหรือความรู้สึกของคนไทย เช่น ปัญหาความว้าวへว ความเหินห่างจากสังคมและเพื่อนมนุษย์ (Alienation) จะได้รับความสนใจในสังคมไทยน้อยกว่าปัญหาระบบเมียน้อย เมียหลวง เพราะปัญหาระบบเป็นปัญหาชีวิตประจำวันที่คนไทยไม่น้อยต้องเผชิญด้วยทุกวัน แต่ส่วนปัญหาอันแรกยังไม่ใช่เป็นปัญหาหลักในสังคมไทยปัจจุบัน

เท่าที่ได้พิจารณาตนนี้อาจพบว่า มีส่วนที่ขาดแย้งกันอยู่ เพราะผู้เขียนได้นอกไว้ว่าหนังไทยไม่ต้องสะท้อนความจริงของสังคมอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ แต่ก็ไม่ควรจะเสนอสิ่งที่ห่างไกล “ความเป็นจริง” มากจนเกินไป ขออธิบายเพิ่มเติมเพื่อแก้ความขัดแย้ง กล่าวคือภาพนิทรรศเป็นสื่อของความบันทึกเห็นเดียวกับสิ่งอื่น ๆ (เช่น เพลงถูกุ่ม หมอดำ) ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจากประชาชนบางกลุ่มในปัจจุบันนี้ หนังไทยจึงควรจะให้ความสนุกเพลิดเพลินต่อผู้ชมโดยต้องรวมองค์ประกอบต่าง ๆ จากชีวิตให้ครบถ้วน องค์ประกอบเหล่านี้คือ ชั้นส่วนต่าง ๆ จากชีวิตจริง ถ้าจะเปรียบกับอาหารแล้ว เราสามารถจะใช้เครื่องปรุงรสหลัก ๆ เป็นตัวอย่างเช่น รสเค็ม 甘味 หวาน บitter ซึ่งจะดีไม่ได้เพื่อที่จะให้ความอร่อย ความกลมกล่อมของรสชาติ แก่อาหารชนิดใดชนิดหนึ่ง ในทำนองเดียวกับหนังที่สนุกจึงควรมีรสชาติโดยนำเอาเรื่องราวของชีวิตจริงมาผสมผสานกันเพื่อความสมบูรณ์ รสชาติสำคัญของชีวิตคือ ความคลอกขบขัน ความรัก ความดี ความเสียสละ ความสมหวัง ความตื่นเต้น ความสุขที่เกิดจากโชคชะตา ความกล้า ซึ่งชนะเหนืออุปสรรค ฯลฯ และ

เพื่อที่จะเน้นถึงรสชาติเหล่านี้จึงจำเป็นต้องเน้นถึงสิ่งที่ตรงกับขั้นกับองค์ประกอบหนังนี้ หนังไทยจึงต้องพยายามรวมความรัก ความเกลียด ความผิดหวัง ความสมหวัง ความดี ความชั่ว ความทุกข์ ความสุข หรือสู้อื่น ๆ ของอากรครองกับขั้นมาผสมอยู่ในเนื้อเรื่องเดียว กัน แม้จะเป็นส่วนของการประดิษฐ์ที่มุ่งจะเน้นรสชาติหลาภรัส แต่อ้างจะขาดความพอเดิมที่ออกตามกลล่อมของรสชาติต่าง ๆ แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้วคุณไทยจะนิยมอาหารหลาภรัสมากกว่าอาหารที่เน้นรสชาติโดยธรรมชาติเดียว เป็นเอก แม้กระทั่งอาหารหวานหลาย ๆ ชนิดของไทยยังต้องผสมรสเค็มให้ตัดกับรสหวานที่ควรจะเป็นรสนำ เพราะฉะนั้นถ้าเราจะทำใจมองหนังไทยจากแง่มุมนี้แล้วจะเข้าใจดีขึ้นว่าทำไมความสำคัญของการเล่าเรื่องในหนังอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบจึงไม่สำคัญเท่ากับการสะท้อนรสชาติต่าง ๆ ของชีวิตในหนังไทย โดยใช้ตัวตอกบทตอก ตัวร้าย นางอิจฉา เรื่องหัวเรื่องบทตอนบท การผูกเรื่องแล้วไม่ต้องคลื่นเคลงหรือการตั้งปัญหาแล้วไม่ต้องมีคำตอบ และอื่น ๆ เหล่านี้มาผสมให้ภาพของเรื่องนุ่มนวล ครบถ้วนสมบูรณ์ และให้ความสำคัญกับประเด็นที่กล่าวมานี้มากกว่าความสมจริงหรือการเดินเรื่องอย่างแนบเนียนและติดต่อ กันอย่างมีเหตุผล และเป็นระบบ

บทบาทความหมายและความสำคัญของภาพนิทรรศไทยต่อสังคม-พิจารณาจากลักษณะพิเศษของภาพนิทรรศไทย

ภาพนิทรรศคือสื่อถ่ายทอดความคิดเห็น

และรูปลักษณ์ของสื่อถ่ายทอดความคิดเห็นดังที่นิช แอร์วาร์ฟ (Nicholas Warburg) คิดของ Marshall McLuhan มาเสนอไว้หนึ่งใน 3 ดังนั้น เมื่อเราเข้าใจเป็นต้องพิจารณาถึงบทบาทและรูปลักษณ์ (form) ของหนังไทยแล้ว เราอาจจะต้องพิจารณาว่า วิธีการเสนอเรื่องราวในหนังไทยย่อมเป็นลักษณะพิเศษของหนังไทยดังได้พูดมาแล้ว หนึ่งคือรูปลักษณ์พิเศษของหนังซึ่งสามารถโน้มน้าวความคิด ปลุกระดมให้ผู้ชมรู้สึกสนุกสนานดีเด่น วิดกัจจุล หรือสมหวัง โภณเต้าให้พ้อใจหรือเคลิบเคลือบไปในช่วงเวลาที่ซึมภาพนิทรรศ และในเมื่อรูปแบบของชีวิตต่าง ๆ ได้ถูกนำมาเสนอต่อหน้าต่อตาอย่างซึ้งแง่ใจแล้วผู้ชมอาจจะไม่จำเป็นต้องแสร้งหากันเรื่องที่มีความคิดหรือรับรู้ที่เสนอไปก็ได้ เพราะอันที่จริงแล้วการอภิปรายภาพนิทรรศก็คือ การถอดตัวเองออกจากร่างของตัวเองหรือการหลีกหนีให้พ้นจากชีวิตจริงของตนเองซึ่งเป็นหัวใจหลักของหนัง แต่การซึมผู้อื่นถ้าจะให้สนุกต้องสามารถเข้าสัมผัสถึงความรู้สึกและอารมณ์ของตนเองให้เข้ากับเรื่องของตนอื่นได้ (empathy) ถ้าหากความสามารถที่จะเอามาใช้เราไปใส่ใจเขา หรือเอาสถานการณ์ของเขามาสมมุติว่าเป็นของเราเสียแล้ว ความสนุกหรือความประทับใจต่อหนังเรื่องนั้นจะลดน้อยลงได้ เพราะฉะนั้นภาพนิทรรศจึงเป็นการหลีกหนี (escape) ชนิดหนึ่ง เพื่อการพ้นจากสภาพชีวิตความเป็นจริงของตนเอง และยังอาจจะเป็นการเพื่อฝันว่าชีวิตของตนจะดีและสวยงามขึ้น (fantasy) ดังเช่น ตอนภาวะเหրอยูกิจกต้า ผู้ซึมภาพนิทรรศในสังคมตะวันตกกลับนิยมดูภาพนิทรรศเกี่ยวกับความฟุ่มเฟือยหรูหราอีกต่อไป และไม่สนใจการวิเคราะห์หรือเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพและความเป็นจริงของสังคมในระยะนั้น ด้วยอย่างตอนเศรษฐกิจกต้าในตอนท้าย

ของทศวรรษ 1920 และต้นทศวรรษ 1930 ประกอบด้วยประสมความสำเร็จกันหนึ่งประการเพลงระบำที่มีการสร้างจากหุ้นฟุ๊ฟ และใน 4-5 ปีที่ผ่านมาเนื้อหาและเรื่องราวใน Star Wars และ Superman ต่างๆ ก็ได้รับความนิยมอย่างสูง เช่นกัน

รูปถ่ายแสดงภาพนิทรรศ์ไทยซึ่งได้รวมองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตไว้และเสนอเค้าโครงเรื่องที่ซ่อนอยู่ลึกซึ้ง ประเทกที่ถูกเรียกว่า “น้ำเน่า” จึงบังคับประสมความสำเร็จต่อประชาชนส่วนใหญ่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ เสนอว่า หนังไทยเป็นสื่อที่สืบทอดจากรากฐานหรือข่าวสารของโลกที่ทุกคนนั้นและได้ซับซ้อนแนวคิดเกี่ยวกับโลก และชีวิตที่อาศัย โดยนิธิอ้างว่า “จุดจบของหนังไทยกลับมาหาจุดเริ่มต้นที่เป็นความสงบ และในที่สุดโลกก็เหมือนเดิมเป็นอย่างที่มันเคยเป็นชั่วนาตาไป”⁴ ผู้เขียนคิดว่าสำหรับผู้ชมภาพยนตร์ไทยทั่วๆ ไปแล้ว กระบวนการของเรื่องสำคัญอย่างยิ่งสำหรับภาพยนตร์ไทย เรื่องย่อต่างๆ ในเรื่องใหญ่ ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถูกต้องๆ และส่วนประกอบต่างๆ ของชีวิตคนเรา เพราะฉะนั้นแม้กระทั่งเรื่องย่อต่างๆ ก็มีความสำคัญและสิ่งที่น่าประทับใจผู้ชมในด้านของมันเองทุกๆ ตอน และตอนจบของภาพยนตร์นั้นก็มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสัญลักษณ์ของการคลี่คลายปัญหาต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในขั้นตอนต่างๆ ของเรื่อง โดยทั่วๆ ไปแล้ว จุดจบควรจะเป็นไปอย่างราบรื่นและสมหวัง และถ้าจะพิจารณาอย่างจริงจัง จุดจบคงไม่กลับมาหาจุดเริ่มต้นเสมอไป เพราะจุดจบควรจะดีกว่าหรืออาจดีกว่าสุดต้องกว่า เหมาะสมกว่า และสมหวังกว่าจุดเริ่มต้นเสียอีกด้วย แต่เมื่อเรื่องประเทกถูกหลานผู้ดีสกุลสูงที่ต้องตกทุกข์ได้ยากถูกพูดจากครอบครัวและกองมรกตที่ควรจะได้ หรือหนังประเทกนั้นฟ้าจำแลงลงมาโปรดคน

หลวงตา ภาค 2

หาก เช่นเรื่อง Cinderella ที่กล่าวถึง หญิงงามคนยกพับปะกับชายรูปสาวรายทรัพย์ ล้วนแต่จะต้องมีจุดจบที่ดีกว่าจุดเริ่มต้นทั้งนั้น ตอนจบได้กล่าวเป็นภาษาเหลียง คณฐานะธรรมดайлได้แต่งงานกับคุณชาย เป็นคืน จุดจบของภาพยนตร์ไทยจึงมักจะสวยงามและสมหวังพร้อมทั้งได้รวมถึงชัยชนะของคนดี เช่น พระเอกหรือนางเอกจะต้องไม่ตาย โดยเฉพาะม้วนที่จะฉายในต่างจังหวัด และยังต้องรวมถึงการแก้เพิดกันแล้วร้ายให้รwanคน เช่น ถ้าไม่ให้คนร้ายตายให้พ้นจากโลกนี้ ไปสิ้นเรื่องสิ้นราوا ตอนจบก็จะเป็นจะต้องให้คนร้ายกลับใจกลับเนื้อกลับตัวเมื่อคนดีเสีย เพื่อความสมบูรณ์ของตอนจบชนิดดี (happy ending) ในภาพยนตร์ยุคหลังๆ ที่ได้พิพากษาร้ายให้เห็นปัญหาของสังคมบางอย่าง ตอนจบก็ยังจะลงลงอย่างเช่นเคยโดยไม่สนใจกับปัญหาที่ได้พิพากษาร้ายแนะนำในตอนอื่นๆ ของภาพยนตร์ เช่น โสเกมีที่ยกไว้ต้องทนต่อสู้กับพวกชีวิตอันแร้นแค้นในตอนท้ายของภาพยนตร์ได้ถูกฆ่าข้อมอกดันบนอุ่นของพ่อแม่ในต่างจังหวัด หรือที่เรียกกันว่า สายหนัง⁵ โดยสรุปแล้วสายหนังจะคล่องสั่งชื่อโดยพิจารณาโครงเรื่องของหนังที่มีตารางอุดนิยมนำเสนอและจะไม่ให้ความสนับสนุนกับดาวใหม่ๆ เพราะเกรงว่าจะขาดทุนหรือจะได้กำไรน้อย เพราะฉะนั้นผู้สร้างภาพยนตร์ส่วนใหญ่ที่พัฒนาอยู่ในวัยรุ่นของระบบทุนนิยมผู้ขาดมัคคุเทศก์ส่วนของความต้องการพื้นฐานของตน กล่าวคือ ต้องมีเงินทุนเพื่อการสร้างหนังโดยมีเงินไว้ใช้เมื่อสิ่งใดๆ ก็ตามที่เป็นภัยต่อตัวเอง

และบางครั้งเรื่องราวในตอนแรกของภาพยนตร์จะท้าทายค่านิยมชาติประเพณีที่สังคมยึดปฏิบัติ 譬ริยนเสมีสอนภาพยนตร์กำลังท้าทายความเชื่อและค่านิยมของสังคม แต่จุดจบของภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะอนุญาตยอมรับโครงสร้างพื้นฐานของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับชีวิตตัวบุคคล แต่ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนระบบสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมแต่อย่างใด นอกจากนี้แล้ว การจบเรื่องลงอย่างดียังชี้ให้เห็นว่าชีวิตของตัวบุคคลยังจะดำเนินและสมหวังขึ้นกว่าเดิมภายใต้ระบบที่เป็นอยู่อีกด้วยเช่นกัน

เมื่อหันมาพิจารณาอีกแง่มุมหนึ่งในกรณีการครอบงำภาพยนตร์ในแต่ละยุค แต่ละสมัยโดยคู่พระคู่นางอย่างจำกัดนั้นพบว่ามีสาเหตุมาจากระบบการลงทุนสร้างภาพยนตร์ที่ต้องผูกติดกับผู้จัดทำหน้าที่ภาพยนตร์ต่างจังหวัด หรือที่เรียกกันว่า สายหนัง⁵ โดยสรุปแล้วสายหนังจะคล่องสั่งชื่อโดยพิจารณาโครงเรื่องของหนังที่มีตารางอุดนิยมนำเสนอและจะไม่ให้ความสนับสนุนกับดาวใหม่ๆ เพราะเกรงว่าจะขาดทุนหรือจะได้กำไรน้อย เพราะฉะนั้นผู้สร้างภาพยนตร์ส่วนใหญ่ที่พัฒนาอยู่ในวัยรุ่นของระบบทุนนิยมผู้ขาดมัคคุเทศก์ส่วนของความต้องการพื้นฐานของตน กล่าวคือ ต้องมีเงินทุนเพื่อการสร้างหนังโดยมีเงินไว้ใช้เมื่อสิ่งใดๆ ก็ตามที่เป็นภัยต่อตัวเอง

ที่ไม่ใช่ค่ารายอุดนิยม การสร้างดาราใหม่ ๆ จึงเป็นเรื่องก่อขึ้นจะทำยากและเป็นความฟุ่มฟือบอย่างหนึ่งที่ผู้สร้างภาพยนตร์ทั่ว ๆ ไปไม่สามารถจะแบ่งการนี้ได้ แต่ต้องจะพิจารณาจากอีกหนึ่งในมุมกว้างขึ้นจะเห็นว่าสายหนังก็ต้องรับอิทธิพลจากประชาชนผู้ชุมชนเดียวกัน ถ้าประชาชนนิยมดาราคนไหนสายหนังต้องสนองตอบโดยสั่งหอบนังที่มีดาราคนนั้น ๆ ร่วมอยู่ด้วย ประชาชนเองก็จะนิยมคู่รักนั่งจำกัดด้วย ไม่ก่ออยช้อนนักแสดงมากหน้าหลาด แต่นิยมการสร้าง personality cult นิยมตัวบุคคล เป็นหลัก ซึ่งก่อนขึ้นจะจะสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทย เพราะแทนที่จะเห็นว่า ภาพยนตร์สามารถจะมีนักแสดงมากหน้าหลาดและนิยมตัวบุคคล เป็นหลักให้เป็นดาวร้ายอดนิยม (superstar) ออยู่หนีอื้าและเห็นด้วยกัน ปัญญาณอาจจะเป็นเสียงพากย์ก็เดียวกัน ปัญญาณอาจจะเป็นเสียงพากย์เดิม ๆ หรือดาราอื่น ๆ ในแต่ละยุคแต่ละสมัย เสียงพากย์ก็คุ้นชูกับผู้ที่เขายอมรับแล้ว ตัวอย่างภาพยนตร์เรื่อง “มือปืน” นั้นผู้สร้างได้ใช้เสียงของดาราตัวจริงในพิล์ม แต่ผู้เขียนได้ขึ้นคำบันจากผู้ชุมชนหลายคนว่ารู้สึกผิดหวังในเสียงของ สรพงษ์ ชาครี ตัวจริง เพราะไม่ไฟแรงและไม่น่าฟังเช่นเดียวกับเสียงพากย์ที่คุ้นเคยกันดีแล้ว

เท่าที่ได้ดูปัญหาภัยน้ำแต่ดัน ผู้เขียนได้พิจารณาอธิบายถึงลักษณะพิเศษของภาพยนตร์ไทย ซึ่งเป็นลักษณะที่อาจจะไม่สอดคล้องความต้องการของปัญญาณหรือผู้ที่ได้เดินโตามตามแนวความคิดระบบตะวันตก กกล่าวคือ ภาพยนตร์ไทยไม่จำเป็นต้องดำเนินเรื่องอย่างมีเหตุมีผลในแนวต่อเนื่องเส้นตรง (Linear Progression) โครงหลักของเรื่อง (Plot) อาจจะถูกแทรก

ไอ้ป. 4 ไม่มีเส้น

โดยเรื่องย่อของบทลอกตัวบทลอกคำคมและอื่น ๆ ตลอดเวลาทำให้การดำเนินเรื่องไม่รับรื่น แนวโน้มนิยม และจุดจบของเรื่องนักจะจบลงอย่างไม่สอดคล้องกับเรื่องที่ได้ผูกมาหรือจบกันอย่างชนิดที่ดีจนน่าใจหาย ผู้เขียนได้เสนอว่าลักษณะเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ของภาพยนตร์ไทย เพราะในการสื่อความบันทึกนั้น ผู้ชุมชนต้องการจะรู้สึก (experience) ถึงรสชาติต่าง ๆ ของชีวิตในภาษาและสถานการณ์ที่เข้าสามารถเข้าใจได้หรืออย่างน้อยก็ต้องเป็นสถานการณ์ที่เข้าสามารถจะจินตนากการได้ รสชาติต่าง ๆ ที่พูดถึงคืออารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ของมนุษย์ รวมทั้งความต้องการและกิจเตตัพทานของมนุษย์ที่มนุษย์บุกชุมชนไม่สามารถจะปฏิเสธหรือหดหู่พ้นจากมันได้ตลอดไป เพราะฉะนั้นเนื้อเรื่องที่ได้รับความนิยมคือเนื้อเรื่องที่วนเวียนอยู่ในวัฏจักรของความรู้สึกความต้องการและกิจเตตัพทานของมนุษย์ โดยสถานการณ์ที่ถูกจินตนากการเขียนควรจะต้องสนองตอบความต้องการของผู้ชุมชนที่อยากจะหลุดพ้นจากชีวิตความเป็นจริง ซึ่งชีวิตความเป็นจริงของผู้ชุมชนนั้นอาจจะเรียบและค่อนข้างธรรมชาติ ไม่มีอะไรสนุกหรือน่าตื่นเต้น และโลกใบอนเท่ากับชีวิตของตัวละครในภาพยนตร์ ทั้งนี้ทั้งนั้นความสมจริงสำหรับ

ผู้ชุมชนคือปัญหาที่บกพร่องด้านนี้ ปัญหาดังกล่าวควรจะเป็นที่เข้าใจและยอมรับของผู้ชุมชน ปัญหาเรื่องความรักความเมตตาและความทึ่งหวาดระห่ำของภาพยนตร์น้อยกว่าในสังคม เช่นเดียวกับปัญหาของความโลกและความขัดแย้งที่เกิดจาก การแย่งชิงทรัพย์สมบัติภายในวงญาติที่น้องเป็นต้น แต่ค้าโกรงเรื่องที่สมจริงอาจจะถูกเพิ่มเติมปูรุ่งแต่งให้เนื้อเรื่องเกินความจริงไป (exaggerate) ผู้ชุมชนยอมรับการดำเนินเรื่องที่เกินความจริงเช่นเดียวกับการเพิ่มเติมของความรู้สึกและอารมณ์ในภาพยนตร์มากกว่าชีวิตจริง คุณสมบัติประจำตัวของตัวละครจึงมักจะถูกเน้นเกินความจริงโดยทั่ว ๆ ไปเสมอ เช่น นางเอกจะปราดเปรย สวยงาม เจลีวะฉลาด มีคุณธรรมก้าวหน้าและดีพร้อม ส่วนตัวร้ายก็จะเป็นจุดรวมของความเลวร้ายไร้คุณธรรมและนมุขธรรมรุนแรง ผู้ชุมชนภาพยนตร์ไทยถูกสมมุติให้เข้าใจว่าภาพยนตร์คือ โลกแห่งความสมมุติและโลกของจินตนากการซึ่งสามารถจะอำนวยความสนุกเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย อารมณ์และความรู้สึกของผู้ชุมชนได้อย่างที่ภาพยนตร์เปรียบเสมือนกระเจาสะท้อนชีวิตประสบการณ์ความรู้สึกให้ผู้ชุมชนได้เห็นและได้สัมผัสเป็นภาพ ๆ แต่ผู้ชุมชนไม่คาดหวังว่ากระเจาเงินนั้นจะสะท้อนมิติของส่วนลึกหรือสาเหตุของภาพที่เห็น เปรียบเสมือนเช่นกระเจาเงินสามารถสะท้อนให้เห็นว่าเรามีสิ่งอยู่ในหน้า มีถุงอยู่ใต้ตา หรือมีสีหน้าที่ซีดเสี้ยวและอิดโรย แต่กระเจาเงินไม่ได้อธิบายหรือวิเคราะห์ให้เราทราบว่าสภาพของเราทำในถึงได้เป็นอย่างที่เป็นอยู่ กระเจาเพียงแค่แสดงให้เราเห็นว่าเรามีอาการดังกล่าวแค่นั้นเอง เพราะฉะนั้นภาพยนตร์คือโลกของกรรมสมมุติที่ผู้ชุมชนสามารถจะเข้าใจและสามารถจะนำอารมณ์ความรู้สึกของตนเองเข้าไปพัวพันอยู่ช่วงเวลาที่คุณภาพนั้นอยู่ และภาพยนตร์ยังสามารถทั้งความรู้

สึกความผันผวนของย่างหรือคดิบ้างเรื่องไว้ให้ผู้ชุมนุมได้กรุ่นคิดต่อไป ถ้าผู้อ่อนไม่ได้สัมภាយม์ผู้ชุมนุมพากย์ต์ไทยระดับทว่า ๆ ไปแล้ว ผู้อ่อนจะเข้าใจสิ่งที่ประทับใจผู้ชุมนุมก็คือผู้ชุมนุมจะไม่ให้ความสำคัญแก่เนื้อร่องหรือเนื้อความที่เกี่ยวพันธ์และเชื่อมโยงจากตอนต่อๆ กันในเนื้อร่องของย่างเป็นระบบ แต่ผู้ชุมนุมจะเน้นจึงฉากรที่สนุกตื่นเต้นหรืออ่อนประทับใจด้วยสาเหตุใดก็ตาม ผู้ชุมนุมจะเลือกสนทนารถึงประเด็นที่สนุก ความน่ารักหรือความสามารถของค่าราในบทหรือเหตุการณ์บังชากรที่สร้างความรู้สึกอ่อนย่างรุนแรงให้กับผู้ชุมนุม เท่าที่ได้พิจารณาด้วยแต่ต้นห่วงว่าได้สื่อความหมายของพากย์ต์ไทยที่มีต่อผู้ชุมนุมพากย์ต์พอยเป็นที่เข้าใจได้พอสมควร

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของ ประการของพากย์ต์ไทย : ภาษาสะท้อนลักษณะและ พัฒนาการของสังคม

พากย์ต์เป็นสื่อกลางในการสื่อสารแก่ผู้ชุมนุม และในเวลาเดียวกันการสื่อสารนั้นมีอำนาจที่จะสร้างอารมณ์ความรู้สึกในตัวผู้ชุมนุม พร้อมทั้งสื่อสารความคิดความเชื่อและทัศนคติรวมทั้งค่านิยมในตัวผู้ชุมนุมอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วพากย์ต์ยังสามารถคงจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมโดยทางตรงหรือทางอ้อมได้อีกด้วย นอกจากนั้นพากย์ต์อาจจะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพของสังคมนั้นๆ ให้เห็นสิ่งที่กำลังเป็นอยู่หรือสิ่งที่ควรจะเป็น หรืออาจจะเป็นไปได้ในอนาคต จะเห็นได้ว่าบทบาทและความสำคัญของพากย์ต์นั้นค่อนข้างจะหลากหลายและมีความสลับซับ

ซ้อน ลักษณะของพากย์ต์อาจไม่มีอยู่นิ่งแต่จะมีวิวัฒนาการไปตามกาลเวลา ถึงแม้ว่าเราได้พูดถึงลักษณะพิเศษของพากย์ต์ไทยที่รวมถึงองค์ประกอบต่างๆ ของคำ—โครงร่างที่ไม่เน้นความสมจริงของเนื้อร่องโดยตลอด ลักษณะพิเศษของพากย์ต์ดังกล่าวอาจจะชวนให้เราสรุปได้อย่างง่ายๆ ว่าพากย์ต์ไทยแสดงให้เห็นภาพของสังคมที่อนุรักษ์นิยม เพริ่งไม่มีการเรียกว่า “ให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสังคมจากพื้นฐานโครงสร้างของสังคม” เดี๋ยวนี้จึงแล้วพากย์ต์ไทยเริ่มนีการเสนอปัญหาสังคมต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นก้าวแรกของพัฒนาการทางสังคมผู้เขียนหมายถึงว่าถ้าเราให้พากย์ต์เป็นเครื่องซึ่งลักษณะและพัฒนาการของสังคมแล้ว เราจะเห็นได้ว่าสังคมก็อาจจะเริ่มรู้สึกและสนใจว่าสภาพสังคมไม่ได้ดีและสมบูรณ์ แต่เมื่อปัญหาต่างๆ ที่ควรแก้ไขความสนใจพากย์ต์จะซึ่งให้เห็นถึงปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาโภคภัย ความยากจน คนงานวัยรุ่นที่ถูกทอดทิ้ง ความไม่ครบทุกประการ ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและชนบท ความเหลื่อมล้ำของชนชั้นในสังคม อิทธิพลของเงินต่อการเลือกตั้ง ฯลฯ วิทยากร เชียงกูลได้วิเคราะห์หนังไทยปี 2522 – 2522⁶ และสรุปว่า สามารถจะแยกเนื้อหาสาระของพากย์ต์ออกเป็น 2 แนว คือ หนังแนววีดีโอ และหนังที่สะท้อนชีวิตในสังคม แต่เขาที่ยังคิดว่า “ด้านเนื้อหาสาระยังคงอยู่ในวงแคบ” คือเป็นเรื่องชีวิตส่วนตัวของคนซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นสังคมใหญ่ที่เขาต้องมีชีวิตอยู่เท่าที่ควร เรื่องที่พยาบาลสะท้อนสภาพสังคม ก็ยังมองโครงสร้างของสังคม มองสาเหตุของปัญหาและทางออกได้ไม่ลึกซึ้งแจ่มชัด มักจะไม่เพียงปรากฏการณ์บังอย่าง...” ถึงแม้ว่าผู้เขียนจะเห็นด้วยกับวิทยากร เชียงกูลว่าคำว่าการเสนอปัญหาของหนังไทยไม่ลึกซึ้ง และแจ่มชัด แต่ผู้เขียนเห็นว่า การจับปัญหาในเชิง

ปรากฏการณ์บังอย่าง คือ จุดเริ่มต้นที่ดี เพราะถ้าจะเปรียบกับหนังในแนวนี้วีดีโอส่วนตัวซึ่งครอบคลุมด้านความคิดเห็นของคนไทยนานา民族 ด้วยการเสนอปัญหาน่าจะมีผลกระทบต่อผู้ชุมนุมในระยะยาว ผู้ชุมนุมจะถูกกระตุ้นให้คิดเกี่ยวกับปัญหาที่เห็นนั้นขอ เช่นเดียวกับสังคมได้เริ่มรู้สึกว่า “นี่คือสภาพของปัญหา ส่วนการเข้าใจสาเหตุความเป็นมาของปัญหาคงจะต้องใช้เวลาทำความเข้าใจนานหน่อย และการแก้ปัญหานี้ต้องเป็นก้าวต่อไปซึ่งคงต้องใช้เวลานานอีก”

พากย์ต์เรื่อง “ทองพูนโภคภัย รายภูรตีเมียนั้น” เป็นตัวอย่างที่ดีของสิ่งที่ได้พูดถึง เพราะพากย์ต์เรื่องนี้ได้ชี้ให้เห็นปัญหางานประจำที่แพร่หลายในสังคมไทย ความยากจนของชาวนา การดันรินเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจโดยการอพยพบ้านดินเข้าเมืองหลวงซึ่งเป็นศูนย์กลางของความเจริญและทุกๆ อย่าง ค่าธรรมเนียมของสังคมที่ยกย่องและบูชาการเป็น “เจ้าคนนายคน” และวิธีการที่อาจจะบรรลุเป้าหมายการเป็น “เจ้าคนนายคน” ได้โดยผ่านกระบวนการศึกษา พากย์ต์เรื่องนี้ยังชี้ให้เห็นถึงองค์รวมต่างๆ ในสังคม ปัญหาเหล่านี้กับพากย์ต์เรื่องนี้ได้รวมไว้อยู่一起 ถ้าจะดูของปัญหาและโดยเฉพาะการต่อสู้เกี่ยวกับพากย์ต์นั้น พากย์ต์เรื่องนี้มีได้อธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนหรือลึกซึ้งของปัญหาเหลืออย่างใด ผู้อุปผายแต่ได้สรุปเอาใจช่วยผู้สร้างว่า ผู้สร้างตั้งใจจะให้ผู้ชุมนุมเข้าใจและตีความว่าผู้น้อยในสังคมเมื่อถูกกดดันและเอาเปรียบจากสังคมแล้ว อาจจะเกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรงและมีพฤติกรรมที่ขาดเหตุผล และถ้าเป็นการแสดงออกประเทศสู่จันตัวตาย (individual protest) โดยการประท้วงต่อระบบอย่างไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา แต่ถ้ายังไร้กิจปัญหาต่างๆ ในหนังเรื่องนี้จะถูกจารึกอยู่ในความทรงจำของผู้ชุมนุม และคงจะมีผลต่อ

ความคิดของผู้ชุมต่อ ๆ ไปอย่างแน่นอน

ภาคยนตร์ไทยในช่วง 5-10 ปีที่ผ่านมานี้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างยิ่ง บางประการ ซึ่งผู้เขียนคิดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ควรจะวิเคราะห์และพูดถึง เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สะท้อนและทำนายลักษณะ และพัฒนาการของสังคมไทย ทั้งในปัจจุบัน และในอนาคตด้วย

การเปลี่ยนแปลงที่สมควรพิจารณา อันดับแรกคือความเข้าใจและสภาพความ เป็นจริงของสังคมชนบท ชนบทไทยในอดีต ไม่ได้รับความสนใจเดือยป่ายได้ทั้งสิ้น วัฒนธรรมกรุงศรีอยุธยาและลักษณะของสังคมและ เมืองคือศูนย์กลางของความเจริญและทัน สมัยทุกด้านและทุกรอบด้วย ในอดีตภาคยนตร์ ไทยอาจจะนำอาชันบทเข้ามาเป็นส่วน ประกอบ (background) ของชาติที่ต้องการจะ แสดงถึงสุนทรียภาพของธรรมชาติ หรือเมื่อ เนื้อร่องอ้างอิงถึงชนบทก็อาจจะมีการถ่ายทำ เรื่องในชนบท แต่ชนบทไม่ใช่จุดเด่น (focus) ของความสนใจ แต่สภาพนี้ในภาคยนตร์ไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างจริงจัง ภาคยนตร์ชุดเกี่ยวกับชีวิตครูในต่างจังหวัด ของ สุรศิริ พารธรรม (ครูบ้านนอก หนาอง- หมาว้อ ครูวินาท ครูดอย) เรื่องไฝ่แดง ไฝ่ค้อม แมลงค่า ถูกอีสาน เพื่อน-เพง หรือ ภาคยนตร์ในแนวชีวิต หรือในแนวที่จัดเป็น ประเทกโนธุรกิย์นิยม เช่น แม่แต่งร่มใน ลูกสาวกำนัน ลูกเขยกำนัน เป็นต้น เป็น ภาคยนตร์ที่ล้วนแต่ มุ่งสะท้อนชีวิตของ ชนบทเป็นหลักโดยได้พยายามสะท้อนให้ เห็นชีวิตความเป็นจริงในชนบทซึ่งพิจารณา ชีวิตในเมือง ภาคยนตร์เหล่านี้ได้ชี้ให้เห็นถึง ปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชนบท สภาพปัญหา จะสมจริงหรือไม่ สาเหตุของปัญหาจะถูก แสดงให้ประจักษ์อย่างลึกซึ้งหรือไม่นั้นเป็น อีกประเด็นหนึ่ง และการแก้ไขปัญหาจะมี เหตุผลถูกต้องตามความเป็นไปได้หรือไม่ ก็ เป็นอีกประเด็นหนึ่ง แต่อย่างน้อยที่สุด

ภาคชีวิตความเป็นจริงและสังคมชนบทได้ รับความสนใจและได้รับการเผยแพร่ใน ภาคยนตร์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงของ ภาคยนตร์ และการเปลี่ยนแปลงส่วนนี้จะ สอดคล้องกับลักษณะและพัฒนาการของ สังคมไทยที่ได้รับให้ความสนใจกับสภาพความ ยากจนและด้อยพัฒนาของชนบทไทย ภาคยนตร์สามารถเป็นสื่อกลางถ่ายทอด สภาพความแห้งแล้ง ยากจน และแร้นแค้น ของสังคมชนบทได้ อย่างยอดเยี่ยมและ

ของเงิน ในตอนท้ายของภาคยนตร์มี ความช่วยเหลือจากกลุ่มอิทธิพลลูกปีก ชาวบ้านห้องคงมีความจงรักภักดีและความ ผูกพันต่อคนทรงและเครื่องมือของคนทรง เจ้าฟื้อกั๊กศิริ ภาคยนตร์จนด้วยความ พินาศของคนทรงและรุนปั้นของเจ้าฟื้อกั๊ก กลางความดกดื่งและความเสียใจ รวมถึง ความเสียหายของชาวบ้านต่อความพินาศ เหล่านั้น ชาวสุดท้ายนี้ถ่ายทำได้ดีเยี่ยม เพราะสามารถจะสะท้อนถึงความขัดแย้งบน

ครุฑอย

น่าประทับใจมากกว่าการบอกเล่าหรือการบรรยายโดยตัวอักษรเสียงอีก

ภาคยนตร์เรื่อง “เทพเจ้าบ้านบ้านปูน” ได้แสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของ สังคมชนบทได้อย่างมีศิลปะ โดยได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและความสร้างสรรค์ของชาวบ้านต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยคนทรงเป็นผู้ที่ทำหน้าที่คุณกกลางระหว่างชาวบ้านและเจ้าฟื้อกั๊กศิริ สภาพสังคมที่พึงพอใจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นกำลังและพลังทางจิตใจเป็นที่ยอมรับ ในสังคมชนบททั่ว ๆ ไป และภาคยนตร์ เรื่องนี้ยังได้ผูกเรื่องต่อไปไว้ในกลุ่มอิทธิพล ได้เข้ามาแทรกแซงสังคมชนบทเพื่อหวังได้ที่ดินของชาวบ้าน คนทรงผู้ได้รับความนิยม และการจากชาวบ้านจึงตกเป็นเหี้ย ของกลุ่มอิทธิพลโดยขยอนงานนั่นต่ออ่อนน้ำจ

ใบหน้าและเวลาของชาวบ้านระหว่าง ความจริงที่น่าจะสมเหตุสมผลและความ เชื่อ ตลอดจนความศรัทธาตามประเพณีและ วัฒนธรรมของสังคมเดิม ในเมืองสังคม- ศาสตร์ภาคยนตร์เรื่องนี้ได้ชี้ให้เห็นถึง ปัญหาของการเปลี่ยนแปลงในชนบท โดยชี้ให้เห็นว่าประเพณีและค่านิยมบางอย่างคงจะ เปลี่ยนแปลงอย่างเชื่องช้า และอาจเป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาได้ด้วย

พัฒนาการใหม่อีกอย่างหนึ่งใน ภาคยนตร์ไทยซึ่งเป็นพัฒนาการในสังคม ด้วย คือการให้ความสำคัญและการยอมรับ คนที่มีรายได้น้อยในสังคม ชีวิตความเป็น อยู่รวมทั้งความคาดหวังความต้องการและ ศักดิ์ศรีของคนจนได้ถูกนำมาเผยแพร่ให้เป็น ที่รู้กันอย่างทั่วถึง ในอดีตภาคยนตร์ไทยจะ

แสดงให้เห็นถึงเต็มความล้ำกากและความยาก
มากของคนจนโดยได้นำเสนอวิธีเดียวของ
ชีวิตและสภาพความยากจนของคน แต่
ภาพนั้นควรไว้ยุคหลัง เช่น หลวงตา พ่อ-
พ่อใจซื่อ สองรวมป่า มหา嫂 เทพธิดา-
โรงจัน ไออ่อง ร.ฟ.ท. ไอแก่น อกน้อย^๑
เป็นต้น จะแสดงให้เห็นถึงภาพอันสมบูรณ์
ขึ้นของชีวิตคนจน แต่ที่สำคัญที่สุดในทรรศนะ
ของผู้เขียน พัฒนาการใหม่นี้ได้แสดงให้
เห็นว่าความจนไม่ใช่สิ่งเลวร้ายหรือน่า
รังเกียจ คนจนอาจจะจนแค่เงิน แต่ไม่จน
ในองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น น้ำใจ ความรัก^๒
ความอบอุ่นต่อกัน หรือความมานะ
ความอดทนพากเพียรที่จะพัฒนาและปรับ-
ปรุงชีวิตของคนเองให้ดีขึ้น คนจนเช่นเดียว
กับคนรวยมีความรู้สึกความทุกข์ความสุข
ความกังวลความผิดหวังและความสมหวัง^๓
ฯลฯ สภาพชีวิตของคนจนและปฏิสัมพันธ์
ของสมาชิกในครอบครัวคนจนมีความ
สำคัญ และความหมายสมที่จะได้รับความ
สนใจและยอมรับจากสังคมทั่วไป เรายังจะ^๔
อนุมานจากปรากฏการณ์ดังกล่าวมาเนี้ยว่าสังคม
ไทยกำเนิดความสำนึกรักกับชนชั้นราษฎร์^๕
น้อย ความสำนึกรักนี้มิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐาน
ของความเคียดแค้นต่อการแบ่งชนชั้นใน
สังคม เพราะคนจนไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นคน
สิ้นหวัง หรือถูกกำหนดเป็นเหลือของความ
เลวร้ายและธรรมด่าง ๆ ในสังคมเสมอไป
แต่ภาพนั้นถูกสร้างและแสดงให้เห็นว่าคนจนมี
คุณค่า มีความสามารถอยู่รอดและมีความ
ภาคภูมิใจในความเป็นตัวของเขาร่อง
(identity) ในกรอบของสังคมและวัฒนธรรม
ไทย พัฒนาการอันนี้มีความสำคัญอย่าง
มาก เพราะว่าโดยประเพณีสังคมไทยมัก
ยกย่องเด่นชั้นปักษ์รองและชนชั้นศักดินา
ในอคติ และในปัจจุบันชนชั้นผู้นำ (elite)
มักจะถูกยกให้เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์
ของความพึงปรารถนาและของความดีงาม
ในสังคม การลอกเลียนแบบวิธีชีวิตความ

เป็นอย่างและค่านิยมของชนชั้นผู้นำจึงเป็นสิ่ง
ที่ธรรมชาติของพุทธกรรมทางสังคม เพราะ
ฉะนั้นการยอมรับในคุณค่าของชีวิตและ
ความเป็นอยู่ของคนจนในเชิงไม่ดูหมิ่น
เหยียดหานมิจฉาชีวิตของเขามิใช่เรื่อง
ตัวสังเกตต่อไป บางที่สังคมในอนาคตจะ^๖
ภาพนั้นคงต้องอนาคตอาจไม่ต้องมีเนื้อเรื่อง
ของทายาทเศรษฐีและผู้ดีที่ได้หลงหาย
ไปหรือถูกพากจากครอบครัวที่แท้จริงอีก
ชีวิตของคนจนที่กล่าวถึงนี้ ส่วนใหญ่จะ
เกี่ยวกับชีวิตของคนจนในสังคมเมือง ซึ่ง
มีความหลากหลายของชนชั้นและวิถีชีวิต
อย่างเท่าไหร่ด้วยเจน แต่ในเวลาเดียวกัน สังคม
เมืองก็พอมีโอกาสให้คนในเมืองพัฒนา^๗
สถานภาพของคนเองบ้างอย่างเช่นในเรื่อง
หลวงตา โอกาสการเคลื่อนย้าย สถาน-
ภาพทางสังคมคือการศึกษาที่เด็กวัยได้รับโดย
เฉพาะการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหาร
ฯลฯ และการได้เป็นนายทหาร การเคลื่อน
ย้ายทางสังคมที่รวดเร็ว และได้ผลทันตา^๘
เห็น กิจการแต่งงานกับคนที่มีสถาน-
ภาพทางสังคมที่สูงกว่า จะเห็นได้ว่าการ
เคลื่อนย้ายทางสังคมในหนังไทยเป็นการ
เคลื่อนย้ายส่วนตัวบุคคลโดยเฉพาะ เช่น ใน
เรื่อง “สองรวมป่า” ชีวิตของคนขายกาแฟ^๙
(เพื่อพระเอก) มีความสุข มีระเบียบ
เรียบร้อยและมีความคาดหวังว่าจะดีขึ้น
เรื่อยๆ เพราะสามีภรรยา มีความรักใคร่ปอง^{๑๐}
ดูองกันดี สามีชั้นทำงาน ภรรยาเก็บรักเก็บ恨

เงินเก็บทองใช้จ่ายอย่างสมควร ชีวิตของสามี
ภรรยาคู่นี้ได้ฝึกความหวังไว้กับการศึกษา
ของลูกชั่งเข้าเชื่อว่าจะเป็นหนทางชั่งนำ
ความสำเร็จมาให้ชีวิตของเข้า ในเรื่อง
นกน้อยและไอ้แท่น การเคลื่อนย้ายทางสังคม
คือการปรับความจริงให้ถูกต้อง เพราะเมื่อ
ถูมหลังที่แท้จริงของตัวเองถูกปฏิเสธ เมาก็จะ
ได้รับการเปลี่ยนสถานภาพอย่างถูกต้อง จาก
เด็กคนจนในสังคมมาเป็นทายาทของครอบครัว^{๑๑}
มหาเฮงเช่นเดียวกับเรื่อง เงิน เงิน
อาศัยโชคชะตาเป็นกลไกในการเปลี่ยน
สถานภาพทางสังคม เช่น การถูกลือต่อเรื่อง
หรือการชนะการพนัน เป็นต้น ทั้งนี้ทั้ง
นั้นกลไกของการเคลื่อนย้ายทางสังคมอาจ
จะสมจริง หรือ โรแมนติกนิดเพ้อฝันก็
ตาม แต่หนังไทยจะท่อนให้เห็นความต้อง^{๑๒}
การปรับสถานภาพของตัวบุคคลและไม่^{๑๓}
ใช่ของกลุ่มหรือชนชั้นบุคคล ภาพนั้นเรื่อง
เทพธิดาโรงจันเป็นภาพนั้นเรื่องเดียวกัน
ที่ผู้เขียนทราบที่มีการดำเนินถึงการเปลี่ยน
สถานภาพของกลุ่มคนที่มีสถานภาพถาวร^{๑๔}
คงกัน อาจจะกล่าวได้ว่าความสำนึกรัก^{๑๕}
ชนชั้นหรือความสำนึกรักดึงผลประโยชน์^{๑๖}
ของกลุ่ม (ที่มีสถานภาพถาวรกัน) ยังไม่ได้
รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ในสังคมไทย
 เพราะสังคมจากอดีตได้เน้นถึงการผูกพัน^{๑๗}
ทางสังคมของคนในรูปแบบของผู้อุปถัมภ์^{๑๘}
และผู้รับการอุปถัมภ์^{๑๙}

พระละนันการชี้ด้วยบุคคลเป็นหลักก็เป็น

เทพธิดาโรงจัน

แนวปฏิบัติตามคตอต คนไทยเชิงเน้นแต่จะ
ปรับปรุงและช่วยเหลือตัวเอง ก้าวไป ทำ
อย่างไรจะได้ผู้อุปถัมภ์ที่มีบารมี มีความดี
และไว้วางใจได้ช่วยอุปถัมภ์ก้าวทันตัวเองได้
เต็มที่ คนเก่งคือคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้
ใหญ่ได้รับความเอื้ออาทรจากผู้ใหญ่
สภาวะสังคมเดลล้มและวัฒนธรรมดังกล่าวไม่
เอื้อต่อการมีความสำนึกรักเที่ยวกับส่วนรวม
หรือความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม คน
เก่งคือคนเอาตัวรอดได้ในระบบและคนดีคือ
คนที่สามารถจะมีบารมีและความสามารถที่
จะช่วยเหลืออุทุนเชื่อผู้อ่อนค่าไป ข้อควรระวัง
เบื้องต้นนี้ปรารถนาอยู่ในภาพชนคร ไทยเสมอ

ภาคยนตร์ชุดครุนั้นได้พิพาฒนาขึ้นให้เห็นถึงปัญหาที่ครุจะต้องเผชิญในชนบทเช่น ทำอย่างไรจึงจะได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากชาวบ้าน บทบาทที่แท้จริงของครุบ้านนอกคืออะไร ทำอย่างไรครุจึงจะมีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาชนบทอย่างแท้จริง ภาคยนตร์ได้ใช้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาท้องถิ่น ความยากจน การที่ชาวบ้านถูกทอดทิ้งโดยระบบราชการและสังคมมาตลอด กลุ่มอิทธิพลนายทุนที่ก่อขึ้นด้วยความขาดแคลน ขาดหายหักพยากรณ์ธรรมชาติของชาติ แต่ที่นำเสนอในสื่อ เช่น ภาคยนตร์ พิพาฒนาจะแสวงหาคำตอบด้วยสภาพปัญหาที่ได้แสดงให้เห็น โดยให้มีการรวมกลุ่ม พลังชาวนาต่อต้านฟื้นฟื้นคืนกลางในเรื่องหนอนหม่าว้อ ในเรื่องครุดอยและครุวินาก ได้นำเสนอถึงการพิพาฒนาสร้างระบบช่วยตัวเอง ของชาวบ้านเพื่อแก้ไขปัญหา การช่วยตัวเองโดยแสวงหาเทคโนโลยีระดับที่เหมาะสมกับสภาพชนบท (appropriate technology) หรือการรวมกลุ่มพัฒนาชีวิตของชาวบ้านโดยกำลังและพลังของชาวบ้านเป็นหลัก ความพิพาฒนาของภาคยนตร์ที่มีการพิจารณาทางานทางแก้ไขปัญหาชนบทนี้น่าชื่นชมเชยอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าสถานการณ์ในเนื้อเรื่องอาจจะแคลดูไม่สมจริงและวิธีการบางอย่างก็

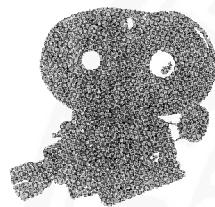
แล้วใช้ชีวประณาม แต่ภาคพยนตร์ในแนวโน้มเป็นพัฒนาการใหม่ของภาคพยนตร์ไทยที่นำไปได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมต่อไป

ก้าวยันตร์เรื่อง “ผู้แทนนอกสถาปนา”
เป็นก้าวยันตร์ที่สะท้อนความจริงบางอย่าง
ของกระบวนการการเลือกตั้งในสังคมไทย
ได้อย่างดี โดยเริ่มจากการแสดงให้เห็นถึง
ความหลากหลายทั้งด้านบุคลิก สติปัญญา
และความรู้ รวมทั้งกำลังทรัพย์และบารมี
อิทธิพลของผู้เข้ารับเลือกเป็นผู้แทน
ในชนบท กติกาซึ่งองค์สมัครทั้งหลายในการ
หาเสียงก็ถูกนำมาถ่ายทอดโดยตลอด แต่สิ่ง
ที่น่าสนใจที่สุดเกี่ยวกับก้าวยันตร์เรื่องนี้คือ
แนวคิดที่ว่าการเข้าถึงด้วยประชาชัtonอย่างจริง
จังและจริงใจจะนำมายังการสนับสนุนและ
ยอมรับจากประชาชน แนวคิดนี้นักจากจะ
ให้ความหวังต่อกระบวนการการเลือกตั้งซึ่งเป็น
ส่วนหนึ่งของระบบประชารัฐปัจจุบัน ยัง
ได้ให้ความสำคัญถึงอสติปัญญาและวิชาณ-
ญาณของชาวบ้านอีกด้วย ชาวบ้านไม่ใช่
อย่างที่คุณทั่วไปคิด ชาวบ้านฉลาดและยังเข้า
ใจรับผลประโยชน์จากผู้นำทางเสียงทุกๆ
ฝ่าย แต่ชาวบ้านรู้ดีว่าโครงสร้างความตั้งใจจริงที่
จะช่วยเหลือได้มีโอกาสพบปะ เรียนรู้ และ
เข้าใจผู้ที่มีความประสารศักดิ์ ข้อคิดจาก
ก้าวยันตร์เรื่องนี้ที่น่าสนใจอีกเรื่องคือ บท
บทของหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์ควร
จะเป็นกลางเสมอไปหรือไม่ หรือว่าเพื่อพัฒนา
สังคมและเพื่อสร้างสังคมในอุดมคติ
หนังสือพิมพ์ควรจะเข้าร่วมกระบวนการแก้ไข
สังคมโดยสนับสนุนนักการเมืองที่เน้น民生
อย่างเดียว

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เห็นได้ชัดอีกเรื่องหนึ่งที่ภาคเหนือได้สะท้อนให้เห็นคือรูปแบบของศตวรรษในสังคมปัจจุบัน ศตวรรษในอดีกคิดของภาคเหนือรุ่นก่อนเน้นถึงคุณลักษณะของความเป็นผู้ดี เป็นกุลศตวรรษที่เปี่ยมไปด้วยความงามและศิริร่วมทั้งกริยาภารยาหาดและวาจา ศตวรรษดังกล่าวมีบทบาท

ค่อนข้างจำกัดอยู่เพียงการเป็นภารยาที่เลือกตัวที่ดี ละหมาดตาที่ดี นอกจากนั้นสตรีทั้งสองเป็นเพศที่อ่อนแอและเป็นฝ่ายผลกระทบ และผลการกระทำของผู้อื่น ในเรื่องความรักและความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ภารยัณฑ์ในยุคก่อนกำหนดบทบาทให้สตรีเป็นฝ่ายดูแลรับภาระความรู้สึกและดูแลของฝ่ายบุตร สตรีจะไม่เป็นฝ่ายริเริ่มความสัมพันธ์หรือแสดงความรู้สึกต่อฝ่ายชายก่อนแต่ภาคยนตร์ไทยในปัจจุบันกำหนดบทบาทใหม่ๆ ให้กับดาวาราษฎร์ โดยเฉพาะดาวาราแสดงนำฝ่ายหญิงมีภารพจน์ที่ผิดไปจากกฎสตรีที่เรียบง่ายและสวยงามในอดีต นางเอกปัจจุบันอาจเป็นหญิงสาวที่ทั้งเด่งແก່ນและเยี้ยวยา รวมทั้งแสดงบทผู้ต่อสู้ได้อย่าง爽快 เป็นการสะท้อนว่าลังกวนปัจจุบันยอมรับบทบาทของสตรีในสังคมมากขึ้น ในภาคยนตร์บางเรื่องนางเอกเป็นผู้นำของพระเอกซึ่งมีบทเป็นคนอ่อนโยนหรือไม่เข้มแข็งเท่านางเอกเสียด้วยซ้ำ หรือกำหนดบทให้นางเอกเป็นผู้นำทางการค้า ผู้นำครอบครัว เป็นภารยาของนักการเมืองที่จัดการหาเสียงหาคะแนนให้สามี มีความสามารถต่อสู้มากต่ออยู่ไม่แพ้ชาย มีความแข็งแกร่งทางใจและการสามารถต่อสู้กับสภาพสิ่งแวดล้อมที่ลำบากได้ ฯลฯ นอกจากนี้ ความงามของนางเอกในปัจจุบันจะเน้นที่ความน่ารักและความงามที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งผิดจากในอดีตที่นางเอกต้องแต่งหน้าให้หงดงามและแต่งกายอย่าง華麗ในทุกๆ ฉลาก

ในเงื่องความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม
แม้ว่าหญิงจะมีบทบาทมากขึ้นกว่าเดิม โดย
อาจจะเป็นผู้รุกฝ่ายชายหรือมีบทบาทในการ
ตัดสินใจมากขึ้น แต่ภาคพยัคฆ์ไทยยังคงสะ-
ท้อนค่านิยมของสังคมที่ลำเอียงเข้ากับผู้-
ชาย กล่าวคือ ความเจ้าชู้หลายใจของผู้ชาย
ยังคงถือว่าเป็นเรื่องปกติวิสัยของผู้ชาย
ส่วนหญิงนั้นยังคงกำหนดบทบาทเป็นฝ่าย
เสียสละต่อครอบครัว สามี และลูก อยู่

ศักยภาพของภาคยนตร์ใน
การเสริมสร้างหรือเปลี่ยน
แปลงทัศนคติและค่านิยม
ของผู้ชุม

ที่ได้ปรากฏผลมาแล้วในสังคมจนยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ค.ศ. 1949 และหลังจากนั้นเบื้องต้นมีอิทธิพลอยู่โดยเฉพาะในระยะช่วงเวลาของสหภาพภายในประเทศ จนระหว่างกลุ่มคอมมิวนิสต์และกึกนินดึง และช่วงที่ประเทศไทยเข้าร่วมภารกิจสันปูน ศิลปะการแสดงเป็นเครื่องมือและสื่อกลางที่ปลุกระดมความรักชาติเพื่อต่อต้านศัตรุ ตะครai ได้รับรองคือให้ประชาชนรักชาติสัรั้งชาติ ร่วมกันโดยใช้หลักทึ้งค่านิยมและวิธีชีวิต แบบเก่า ๆ ที่ไว้สมรรถภาพเสีย⁸ ข่าวสารของพยนต์และละครในยุคนั้นของสังคม จึงมีเป้าหมายทางสังคมอย่างแน่นชัด และการสื่อสารทางศิลปะถือว่าเป็นกลไกและเครื่องมือเพื่อสร้างสังคมใหม่ในอุดมคติเพื่อประชาชนทุกคน

รัฐบาลสามารถจะใช้กฎหมายต่อไปนี้ “อุปกรณ์ในการรวมพลังคันที่มีพลังอันเชิงใหญ่ที่สุด” ดังที่ผู้นำของกระบวนการนี้ซึ่งเยอร์มันได้พูดไว้⁹ และยังได้อธิบายด้วยว่า “ไปอีกด้วยว่า ภาคพยนตร์มีความสามารถจะขัด เกลาและสร้างอารมณ์ให้มุนุษรุนแรงยิ่งกว่า เครื่องมืออื่นๆ ของมวลชนประเภทใด ๆ ทั้งสิ้น พิจารณาในแง่นี้แล้ว ภาคพยนตร์น่าจะมีบทบาทในทางบวกต่อการพัฒนาสังคมของ ประเทศที่กำลังพัฒนาได้อย่างดีเยี่ยม ในสังคมไทย ประชาชนส่วนใหญ่ที่ยังมีรายได้น้อยและมี ระดับการศึกษามาไม่สูงนักเป็นกลุ่มลูกหลานที่ดี ของภาคพยนตร์ไทย แต่ภายใต้เงื่อนไขของ ระบบการเมืองและเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันนี้ ภาคพยนตร์ไม่ได้มีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาสังคม ทั้งนี้เพราะว่าในระดับ การสร้างสรรค์ทางศิลปะ ภาคพยนตร์ยังถูก ครอบงำโดยระบบการควบคุม (censorship) จากรัฐบาลโดยกฎหมายเก่าที่มีอยู่ ยาวนานประมาณ 30 ปี โดยยังไม่มีการ ปรับปรุงแก้ไข¹⁰ นอกจากนั้นแล้ว ยังเป็นที่ เชื่าใจว่าสถาบันทางศาสนาในสังคมถูกยก วันจากการวิเคราะห์พิจารณาหรือท้าทาย

โดยสืันเชิง¹¹ เพาะะจะนั่น การสร้าง
ภาพนยนตร์จึงไม่สามารถดำเนินไปในบรรยาย—
ภาษาที่อิสระเด่นที่ ผู้สร้างอาจจะรู้สึกอึดอัด
และไม่สบายใจถ้าต้องค่อยกังวลว่าสิ่งที่
เข้าสร้างไว้ปั้นจะได้รับไฟเขียวจากการควบ
คุมของทางการหรือไม่ นอกจากประเด็น
ดังกล่าวแล้วภาวะเศรษฐกิจในลักษณะ
ระบบนายทุนผูกขาดโรงเรียนคร์ และ
“สายหนัง” กำหนดชะตาของดาราและ
ความอยู่รอดของโครงการสร้างหนังแต่ละ
เรื่องด้วย ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นเงื่อนไขที่จำกัด
พัฒนาการของภาพนยนตร์ให้เดลิศ ทั้งทาง
ด้านศิลปะการสร้างและเนื้อหาสาระที่จะถ่าย
ทอดไปสู่ผู้ชม อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ
รัฐบาลไม่เห็นความสำคัญของอุดสาหกรรม
ภาพยนตร์เท่าที่ควรนั่นก็อ รัฐบาลปล่อยให้
อุดสาหกรรมนี้ดำเนินไปตามแนวทางระบบ
ทุนเสรีนิยม ซึ่งความสภาพความเป็นจริงแล้ว
การคิดถือของวงการค้าและการลงทุนทาง
ภาพยนตร์นี้ทำให้การแย่งชิงอย่างเสรีลด
น้อยลงทุกวันตังที่ได้ก่อตัวมาแล้วข้างต้น
นั่ง¹² นอกจากรัฐบาลไม่ได้ช่วยเหลือส่ง—
เสริมผู้สร้างภาพยนตร์รายเล็กที่อาจจะ
มีความคิดก้าวหน้าและเทคนิค Wittya การที่ดี
แล้วรัฐบาลยังมีระบบการจัดเก็บภาษีที่สูง ซึ่ง
เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของผู้สร้าง
ภาพยนตร์ไม่ว่ารายเล็กหรือรายใหญ่ อีก
ด้วย

อันที่จริงแล้วรัฐสามารถกระดชาวยเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประนองให้ลอดค่านิยมที่ไม่พึงประนองได้โดยอาศัยภาษาชนคร์เป็นปัจจัยสื่อสารต่อประชาชน อนึ่งพัฒนาการทางการเมืองโดยบุกสร้างการยอมรับในระบบการเลือกตั้งหรือการเคารพสิทธิของผู้คนและนัดช่องส่วนรวมล้วนแต่สามารถถูกuhnวนมาเห็นในเนื้อหาสาระของภาษาชนคร์ได้ทั้งสิ้น การรวมกลุ่มของพลังประชาชนการตั้งองค์กรจากกระดับประชาชนเพื่อการพัฒนาหรือบทบาทของข้าราชการในอุดมคตินาย

อำเภอ ปลัดอำเภอเป็นต้น นำจะได้รับการถ่ายทอดผ่านสื่อภพยนตร์ซึ่งให้ทั้งความบันเทิงและข้อคิดใหม่ ๆ ได้อย่างดี

ในประเทศไทยโดยนี่เชย สัญการปักครองของชูการ์โน การแสดง Ludruk หรือละครปากเปล่าเป็นที่นิยมเพร่หลายมากในเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกของภาคชรา เนื้อเรื่องของ Ludruk มีทั้งแบบที่ดูเหมือน “น้ำเน่า” ของหนังไทย(กล่าวก็อ ความขัดแย้ง ความรักของคนต่างชนชั้น ลูกที่ต้องพรางจากพ่อที่เป็นผู้ดูแลสูงเป็นต้น) แต่เท่าที่จริงแล้ว Ludruk ก็อ กอกไปที่ถ่ายทอดพุทธิกรรมและความคิดเกี่ยวกับความสมัยใหม่ “modernization” ให้กับผู้ชุม และ Ludruk ก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในยุคนั้นพอสมควร Ludruk ได้เน้นการเลือกถุกรองด้วยคนเอง ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา หรือการเคลื่อนข่ายทางสังคม ซึ่งแนวการดำเนินเรื่อง (themes) ดังกล่าวล้วนแต่เป็นการปฏิเสธค่านิยมเก่า ซึ่งพิจารณาในแง่นี้แล้ว Ludruk จึงเสมือนหนึ่งได้ทำหน้าที่ส่งเสริมความเป็นสมัยใหม่ให้กับผู้ชุม¹³ นั่นเอง

ผู้เขียนเชื่อว่าทำที่ภพยนตร์ไทยได้รับความนิยมแล้วนั้นภพยนตร์ไทยได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความคิดใหม่และหัศคิดใหม่ต่อประชาชนไทย ทั้งนี้ถึงแม้ว่าผู้สร้างภพยนตร์จะตั้งใจให้บรรลุผลดังกล่าวหรือไม่ก็ตาม ภพยนตร์ย่อมจะสื่อถ่ายสาระต่อผู้ชุมได้ตลอดเวลา อายุน้อยที่สุด 透露พบว่าภพยนตร์ได้ลดช่องว่างหลายอย่าง ในสังคม เช่น สภาพวิถีความเป็นอยู่ของสังคมชนบทและสังคมเมืองต่างๆ ก็สามารถอ้าวเห็นชัดเจนและกัน บนจอกภพยนตร์ จนกรุงได้มีโอกาสพบเห็นชนบท และชนบทก็ได้มีโอกาสพบเห็นเมือง คนจนได้ชัชโงคุชีวิต คนรวยคนรวยก็ได้แอบมองชีวิตคนจนภพยนตร์ไทยได้นำเสนอแผนของชีวิตประ-

สนภารณ์ที่แปลงและใหม่มาซึ่งผู้ชุมอย่างกว้างขึ้นกว่าในอดีต ผู้ชุมได้หันตัวมาจราจรกับตัวละครไปชั้นสถานที่ต่าง ๆ จากโรงรามชั้นหนึ่งตามเมืองต่าง ๆ และประเทศต่าง ๆ ไปจนถึงบาร์ที่พัฒนาไปและซ่องโถง ผู้ชุมได้เพิ่มประสบการณ์ชีวิตและได้เปิดหูเปิดตาผ่านภพยนตร์ พิจารณาในเมืองแล้ว ภพยนตร์ไทยก็ กลไกที่เพิ่มความทันสมัยทันต่อโลกและทันต่อเหตุการณ์แก่ประชาชนทั่ว ๆ ไป นอกจากนั้นแล้วภพยนตร์ยังได้ให้ความหวังต่อประชาชน เม้นความหวังนั้นอาจจะเลื่อนลอดบ้าง แต่จากการที่ผู้ชุมไทยนิยมชมภพยนตร์ที่จบอย่างมีความสุข ผู้เขียนเชื่อว่าคนไทยชอบมองโลกด้วยความหวังและด้วยสายตาที่เข้าข้างด้วยมองมากกว่าการมองชีวิตและมองโลกอย่างเครื่องมองและลั่นหวังความฝันและความหวังคือพยายามบำรุงจิตใจที่ดีของมนุษย์ถ้าหากมันเสียชีวิตคงจะอันเนาเกินไป ภพยนตร์ไทยจึงชั้งต้องมีบทลอกความสนุกสนานเข้าผสมอยู่เพื่อให้ความหวังและความสุขกับประชาชนต่อไปอีก

ผู้เขียนไม่แน่ใจว่าเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมของสังคมการเมืองได้เกิด ระบบเซ็นเซอร์ และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ระบบบุญสร้างภพยนตร์ โรงพยาบาลที่อยู่ในกลุ่มไม่กี่กลุ่ม ฯลฯ ในสังคมไทยก็ สามารถสำคัญที่สุดที่ก็ได้กัน พัฒนาการของภพยนตร์ไทยเพื่อที่จะมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายทางศิลปะหรือไม่ ผู้เขียนเองไม่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะที่จะพิจารณาถึงศิลปะของเทคโนโลยีการในกระบวนการสร้างภพยนตร์ แต่ผู้เขียนมั่นใจว่าเทคโนโลยีการสร้างมีความสำคัญต่อความสำเร็จของภพยนตร์ เพียงส่วนเดียว การยอมรับจากประชาชนนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่น ๆ อีกมาก many และที่เน้นอนที่สุดก็อ 乍วาร้อนเป็นถ้า-โครงเรื่องของภพยนตร์ต่างหากที่เป็นสื่อถึง

ผู้ชุมและซังกุมมีความหมายต่อผู้ชุมอยู่ ซึ่งหมายความว่าเมื่อเรื่องจะต้องเป็นที่เข้าใจและสนิชของผู้ชุม ผู้ชุมชาวนาไทยหรือประชาชนชาวไทยทั่วไปคงจะไม่ประทับใจกับภพยนตร์หลาบ ๆ เรื่องของ Ingmar Bergman ผู้ซึ่งประสบความสำเร็จในสังคมตะวันตก Bergman สนใจปัญหาทางจิตใจของคน โดยเฉพาะในระดับจิตใต้สำนึกซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก การที่ Bergman ขอบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบุคคลโดยที่อยู่ในวัยรุ่นของสภาพทางจิตที่สืบทอดมาจากการเรียนรู้ในวัยเด็กนั้น คนไทยอาจจะเห็นว่าเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายและไร้สาระอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้นนี่อาจเป็นภัยลักษณ์ของภพยนตร์ซึ่งคงถูกก่อหนดโดยกรอบวัฒนธรรมของสังคมแต่ละแห่ง ศิลปะในการผสมผสานเนื้อหาและรูปลักษณ์ของภพยนตร์ให้เป็นที่ถูกใจและพอใจของประชาชนทั่ว ๆ ไปในสังคมที่นั่นจะชี้อุปกรณ์ความเชื่อและค่านิยมของสังคมนั้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง สำหรับประชาชนทั่ว ๆ ไปในสังคมไทยปัจจุบัน ถ้าจะชุมภพยนตร์ประเภท fantasy จินตนาการ ก็คงจะนิยมสื่อถูกุนาร ซึ่งมีอภินิหารแบบไทยมากกว่าภพยนตร์ประเภท Star Wars ซึ่งเป็นการจินตนาการเกี่ยวกับความสามารถทางเทคโนโลยีระดับสูงในอนาคต

อย่างไรก็ต hely ท่านอาจจะเชื่อว่าศิลปะที่สูงน่าจะมีความหมายและมีคุณค่าเหนือกว่าวัฒนธรรม นี่คือประเด็นที่น่าจะพิจารณาต่อไปในโอกาสอื่น ผู้เขียนคิดว่าสำหรับระดับปัญญาชนแล้วข้อความข้างต้นคงจะถูกต้อง เพราะความเข้าใจของปัญญาชนจากสังคมต่าง ๆ อาจจะตรงกันหรืออย่างน้อยใกล้กัน มาตรฐานในการวัดความหมายความดี ความงามของศิลปะต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในระดับปัญญาชนชาวจีน ชาวอังกฤษ และคนพิวชาคงจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน

อิทธิพลที่มีต่อ ไกรควรจะเป็นตัวแทนของสังคม ปัญญาชนหรือประชาชนทั่วไป ในการพัฒนาศิลปะ สถาปัตยกรรม ฯลฯ อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ใช่แค่การรักษาภูมิปัญญาไว้ แต่ต้องนำภูมิปัญญาที่ดีมาปรับใช้กับความต้องการในปัจจุบัน เช่น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมชั้นเยี่ยม ภูมิปัญญาทางศาสนา ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ฯลฯ ให้คงอยู่และสืบทอดต่อไป ไม่ให้หายไปโดยตลอด แต่ต้องหาวิธีที่สามารถสื่อสาร ให้คนรุ่นหลังเข้าใจและรักภูมิปัญญา ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และการดำรงชีวิต ไม่ใช่แค่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นเรื่องราวที่มีชีวิต ที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวัน ที่มีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ที่มีความงาม ความสง่างาม ความน่าทึ่ง ที่ทำให้เราต้องการที่จะรักษาไว้และสืบทอดต่อไป

ผู้เขียนเชื่อว่าความสำคัญของภาษา
ชนิดไทยมีมาก เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องสื่อสารที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทย ด้วย
ความหลากหลายทางภาษาที่มีอยู่ในประเทศไทย ทำให้เกิดความเข้าใจและสื่อสารกันได้ดี
และรวดเร็ว แต่ในอดีตมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักในการศึกษาและธุรกิจ ทำให้ภาษาไทยเสื่อมถอยลงมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปัจจุบัน ความต้องการที่จะฟื้นฟูภาษาไทยกลับมาอีกครั้ง ไม่ใช่แค่การเรียนรู้ภาษาไทยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์และมีคุณค่าทางวัฒนธรรมต่อไปได้

ใจชุมภาพพยนตร์องค์ปั่นเมืองมีสมารถดึงเช่นในสังคม
ตะวันตก ผู้ชุมภาพพยนตร์ไทยสนใจในเรื่องต่างๆ ที่
คงชีวิตที่ผิดร่องรอยความมั่นคง ๆ ที่
ภาพนิทรรศสื่อให้ชุมเป็นชาติ ความพอ
ใจของผู้ชุมมิได้ขึ้นอยู่กับการเดินเรื่ององค์ปั่น^๑
ต่อเนื่องและสอดคล้อง ความซ้ำซากของ
โครงเรื่องจึงไม่ทำให้ผู้ชุมเบื่อหน่าย เพรา
หากชาติที่คล้ายกันสามารถทำให้ผู้ชุมมีความ
รู้สึกขึ้นหรือซาบซึ้งได้ทุกครั้ง ภาพนิทรรศ^๒
ไทยจึงเป็นสื่อให้ผู้ชุมได้สัมผัสกับชีวิตและ
ความจริงเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์อย่างใกล้ชิด^๓
ขึ้น การเน้นส่วนประกอบต่าง ๆ ของ
ชีวิตจึงมักปรากฏในภาพนิทรรศไทยจากเกี่ยว
กับการเกิด แก่ เส็บ ตาย ดักโกรงพญาลา^๔
อันเป็นสถานที่บ่งชี้ถึงสังหารอันไม่มีรักของ
มนุษย์ โดยสรุปภาพนิทรรศไทยสะท้อนส่วน
ประกอบต่าง ๆ ที่รวมกันแล้วคือชีวิตและ
สังคมของมนุษย์นั้นเอง

ภาคพยนตร์ไทยนับว่าเป็นสัญลักษณ์ของการสื่อความหมายอย่างหนึ่งของไทย จึงมีรูปลักษณ์เป็นแบบไทย ๆ พัฒนาการต่าง ๆ หรือข่าวกหามต่าง ๆ ของภาคพยนตร์ไทยที่คล้าย ๆ กับลักษณะทั่ว ๆ ไปของบรรพบุรุษการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของชาติ โดยความเป็นไทยหลาย ๆ อย่างที่มองออกมานี้เป็นภาพไม่ได้ หนังไทยก็จะเช่นเดียวกันที่ไม่สามารถสะท้อนความดีงามลึกหนาบางต่าง ๆ ทั้งของชีวิตและสภาพความเป็นจริงต่าง ๆ ออกแบบได้หมัดเรียกว่า กระเทาะกันไม่มีถึงแก่น ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะสภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนด แต่ภาคพยนตร์ไทยก็คือ ภาคพยนตร์ไทยที่โดยปริยาย ๆ อย่างช้า ๆ อยอยหยาด ด้อยหลัง เป็นครั้งคราว แต่ที่แน่ ๆ ก็คือ คนไทยยังดูหนังไทย

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอสรุปด้วยภาพนยนตร์
เรื่องถูกอีสาน ซึ่งผู้เขียนคิดว่าประสม
ความสำเร็จในเบื้องต้นการผลิตความหมายได้
ด้วยคนทักระดับ ภาพนยนตร์เรื่องนี้ได้แสดงให้

เห็นถึงชีวิตความเป็นจริงของชนบทที่สาบานสาดขาวงเล็กผู้ชายคนหนึ่ง ความยากจนเรียบสกัดกือสิ่งแวดล้อมที่เข้าดินโถม พ่อแม่พี่น้องเพื่อนบ้านของเขาร่วมเดือนคนมีนาคมพายามต่อสู้กับความยากจนเพื่ออยู่รอด ความรักความอบอุ่นของสมชาติในครอบครัวเป็นพลังแก่ครอบครัว เพื่อนบ้านร่วมมือกันแสวงหาประโยชน์ให้ทำลายความยากลำบากและความจนมิได้ทำลายความเป็นมนุษย์ของเข้าได้ความรักและความผูกพันของเขาต่ออุดมเด่นอีสานยังคงฝังแน่นอยู่ต่อไป นอกจากนั้นแล้วความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ก้าวเข้าชนบทมุ่งบ้านก็ได้เพริ่อทิพลมถึงหมู่บ้านของเด็กแต่ประเพณียังคงมีความสำคัญสืบต่อไป ในเวลาเดียวกันแนวความคิดใหม่ของการรักษาดีไทยหรือคลื่นของการเปลี่ยนแปลงได้มีถึงหมู่บ้านที่ห่างไกลของอีสาน ผู้สร้างใช้เครื่องเล่นจานเสียงเป็นสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงและใช้เพลง “รักเมืองไทย” เป็นสัญลักษณ์ของแนวความคิดชาตินิยม ซึ่งมุ่งจะเข้าทดแทนความรักอีสาน ในตอนจบของภาคยนตร์เด็กได้กอดคอเพื่อันร้องเพลง “รักเมืองไทย” ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระแสการเปลี่ยนแปลงมีผลແเนื่องนอน เพราะสังคมไม่อาจจะหยุดนิ่งอยู่ได้ ภาคยนตร์เรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่ดีของภาคยนตร์ที่ได้ผสมผสานความเป็นเลิศทั้งเทคโนโลยี การสร้างภาคยนตร์และเนื้อหาที่สามารถสื่อความเป็นจริงของสังคม ตลอดจนได้ถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนของมนุษย์ได้อย่างแนบเนียนเป็นธรรมชาติ นอกจากนั้นแล้วภาคยนตร์ยังให้ความบันเทิงอย่างดี จึงนับเป็นศิลปะชิ้นหนึ่งที่มี

เชิงอրรถ

1. "Government to Help Shore Up Local Film Industry" **The Bangkok Post**, February 2, 1984. ในขณะที่ผู้เขียนเชื่อนบทความนี้เข้าใจว่ารัฐบาลกำลังพิจารณาลดหย่อนภาษีของฟิล์มภาพยนตร์อยู่ และคาดว่าคงจะได้รับอนุญาตลดภาษีแน่นอน
2. Juree Vichit-Vadakan, "Thai Movies as Symbolic Representation of Thai Life," **วารสารสังคมศาสตร์** ปีที่ 14 ลงวันที่ 1 2520
3. นิติ เอียวศรีวงศ์ "ความถ้าเลิกของ 'น้ำเน่า' ในหนังไทย" **ศิลปวัฒนธรรม** ปีที่ 1 ฉบับที่ 10 2523
4. Ibid.
5. สมศักดิ์ วงศ์รัฐปัญญา จากต้นฉบับของบทความภาษาไทยของสมศักดิ์ วงศ์รัฐปัญญาที่ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษและตีพิมพ์ในประเทศญี่ปุ่น และจากการสนทนากับคุณสมศักดิ์ วงศ์รัฐปัญญา
6. วิทยากร เชียงกฎ "บทหนังไทยปี 2521-2522" **โลกหนังสือ** ปีที่ 3 ฉบับที่ 8 พฤษภาคม 2523
7. James L. Peacock, **Rites of Modernization**, Chicago : The University of Chicago Press, 1968.
8. Jos. Schyns and Others **1500 Modern Chinese Novels and Plays**, Westmead, Farnborough, Hants, England, 1970.
9. โอม สุขวงศ์ **ภาษา演ตร์กับสังคม**
10. **The Bangkok Post**, op. cit.
11. จากการสัมภาษณ์ คุณสมศักดิ์ วงศ์รัฐปัญญา, op.cit.
12. สมศักดิ์ วงศ์รัฐปัญญา, op.cit.
13. Peacock, op.cit.
14. John Ellis, **Visible Fictions**, Routledge and Kegan Paul, London : 1982.
15. Ibid.